



Slovenska univerza  
za tretje življenjsko obdobje  
*e-novice*

Univerza za tretje življenjsko obdobje **38** let

*Spoznala sem slepo zanesenost, obdobjem enoumja pa nisem poznala*  
Elisabeth de Fontenay

*Svobode ni brez vedoželjnosti*  
Le Figaro



### **Srečno vsem vam!**

Naša skupnost, mreža SUTŽO, je vedno bolj živa in trdna, zato, ker imamo skupne cilje: izboljšati življenje po upokojitvi, pridobiti si novo znanje in razvijati nove dejavnosti in ... ker si zaupamo!

Po trgih so zažarela okrašena drevesa, kot sleherno leto odeta v luči, prepredle so se svetleče niti, da so zasijala v vsej svoji lepoti in zdaj prenekaterim prinašajo radost. Tudi univerze po Sloveniji razveseljujejo s svojimi programi in prizadevanji vodstva, mentorjev in mentoric, študentov in študentk, prostovoljcev in prostovoljk. Prinašate znanje, spretnosti, energijo, nemalokrat nalezljivo navdušenje. Na različne načine ostajate univerze blizu svojemu kraju in krajanom. Po vas se zgledujejo drugi, po vas, ki s svojimi programi in delom v kraju ustvarjate samozavestnejše ljudi, gradite odnose in s tem boljše življenje za vse nas. Srečno in zdravo novo leto želimo vsem vam: vodstvu UTŽO, starejšim študentom in mentorjem, somišljenikom, vsem, ki verjamete v Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje že dolgih 38 let!

Pred nami so praznični dnevi. Naj bodo dnevi lepote, miru in toplote, novih načrtov, pričakovanj in uspehov v prihajajočem letu.

Prof. dr. Ana Krajnc, predsednica SUTŽO s sodelavci



Vir: Wikimedia commons

## **Nikoli sam z disleksijo. Disleksija ni bolezen, je identiteta!**

### **Ljubljana, 18.–19. november 2021, spletno okolje**

Inštitut za disleksijo pri SUTŽO je osnoval izobraževalni program **Nikoli sam z disleksijo** za starše, učitelje, pa tudi starejše odrasle osebe z disleksijo. Razumeti, da jo imajo lahko tudi naši vnuki ali odrasli otroci ali mi sami, je treba (čim bolj) zgodaj, saj razumevanje prinaša olajšanje in podpre razvojne zmožnosti. Razumeti svoje prednosti pomeni, da se ne oziramo toliko na možne težave (pomanjkanje predstave o prostoru, času, razmerjih – tudi socialnih, zaporedju, težave s pisanjem in razumevanjem pisane besede itd.), raje se posvetimo odkrivanju talentov, ki jih imajo osebe z disleksijo v izobilju (ustvarjalnost, izvirno reševanje problemov, navdušenje, iskrivost duha, zmožnost hitrega prepoznavanja bistva, skupek izrazitih talentov itd.). Sodelovale so mag. Petra Bališ, prof. dr. Ana Krajnc, mag. Marija Velikonja, dr. Vesna Radonjić Miholič, Alenka Knez in dr. Dušana Findeisen.

## **Zaprte niso počitnice, marveč delo.**

### **Med digitalizacijo in osebnimi stiki – posvet in razširjena seja mreže SUTŽO**

#### **2. december 2021, spletno okolje**

Na spletu so se srečali predstavniki slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje (47 jih je bilo), da pregledajo stanje univerz in izmenjajo izkušnje. Ponekod je njihovo delovanje ogroženo, ker je število študentov upadlo, drugod spet so dosegli celo več starejših kot doslej. Ponekod so končno prišli do stalnih prostorov. Zbranim so predavatelji predstavili psihologijo življenja v majhnih, zaprtih prostorih. V skrčenih razmerah velja braniti zasebnost, brati, pisati dnevnik, voditi dialog po spletu, početi nekaj, se digitalizirati in sodelovati. Zaprtost niso počitnice, marveč delo, strukturiranje časa. Dr. Tanja Možina (ACS) je analizirala zbrane rezultate o izobraževanju (starejših) odraslih v času covid-19, ko je bilo neformalno izobraževanje bolj prizadeto od formalnega. Mag. Barbara Hanuš je predstavila svojo knjigo *Kavni krog*, prof. dr. Ana Krajnc pa je opozorila, da digitalizacija življenja poznejših let podaljšuje samostojnost starejših/starih.



## **30. november 2021, spletno okolje ACS**

Forum EPUO je združil poglede organizacije starejših (ZDUS) in organizacij za starejše (Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje in drugih). Pogledi so komplementarni, a tudi prepleteni. Poudarek ZDUS je na družbeni pravičnosti, poudarek SUTŽO prav tako, le da

se tega vprašanja obe veliki slovenski organizaciji lotevata po svojih poteh. SUTŽO z družbeno angažiranim izobraževanjem starejših, ozaveščanjem starejših, strokovnjakov in javnosti o tem, da pravičnosti brez participacije, izobraževanja in kulture ni. SUTŽO sta predstavili dr. Dušana Findeisen in Meta Kutin. Prof. dr. Ana Krajnc pa je forum sklenila z okvirnim in povzemajočim razmislekom o izobraževanju starejših (630.000) in starajoči se družbi. »Iz dolgožive družbe je treba nekaj ustvariti: odnose, sodelovanje, premostiti stereotipe. Starost je svoboda, ki narekuje veliko učenja, saj si moramo sami postavljati cilje. Najbolj se bodo morali spremeniti starejši sami! Človeški kapital vseh je kot hrana ... ne moremo brez njega. Vprašanja starejših so hkrati vprašanja mladih, odraslih in srednje starih,« je še dodala.

Več: prof. dr. Ana Krajnc – Izobraževanje starejših spreminja podobo starosti

[https://youtu.be/yj\\_HMLBcxyk](https://youtu.be/yj_HMLBcxyk)



### **Trinajst študentk UTŽO Ljubljana je v letu 2021 vdihnilo življenje kar 328 punčkam**

V letih doslej so zrasle punčke, osebno so zrasle tudi prostovoljke. Med njimi je Stanka Hainz, dolgoletna prostovoljka v UNICEF-ovem projektu Punčka iz cunj, ki je nedavno praznovala svoj 100. rojstni dan. Namenili smo ji čestitke za izjemno uspešno sodelovanje v tem projektu, ki pomaga najranljivejšim otrokom sveta. Zahvalo vsem prostovoljkam izrekata prof. dr. Ana Krajnc, SUTŽO, in Tomaž Bergoč, izvršni direktor UNICEF-a. Punčke so odšle na prodajno pot v poslovalnice Pošte Slovenije in na UNICEF-ovo spletno ter Facebook stran. (Vir: Urška Telban)



Rade Mikačič: Avtoportret, olje na lesu, 1949

### **Monografiji o Mari Kralj se je zdaj pridružila še raziskava o slikarju Radu Mikačiču Ljubljana, september–december 2021**

*Rade Mikačič: slikarstvo, med, testenine in čokolada* je naslov raziskovalnega projekta o ljubiteljskem slikarju Radetu Mikačiču, ki se je v začetku prejšnjega stoletja preselil iz Splita v Slovenijo. Raziskovanja njegovega življenja in ustvarjanja so se lotili člani študijskega krožka *Spoznajmo svoje mesto in domovino* na Univerzi za tretje življenjsko obdobje v Ljubljani pod vodstvom mentorice mag. Olge Paulič. Kustos razstave *Obujanje* v Zgodovinskem atriju

Mestne hiše Ljubljana je bil Aleksander Bassin, po razstavi pa so izmenoma vodile tudi članice študijskega krožka v slovenskem ali angleškem jeziku. Preden se je skupina lotila raziskovanja za monografijo, se je podala po sledih Radeta Mikačiča, raziskala je družinske vire o starih dalmatinskih in primorskih jedeh ter zbrala stare recepte zanje (denimo za splitsko torto babe Paškve, medeni šmarn tete Fani in še mnoge druge). Razstavo je pospremila kulinarična delavnica v sodelovanju z BIC Ljubljana, pa tudi monografija *Rade Mikačič in njegov slikarski opus*, ki so jo člani študijskega krožka opremili s predstavitvami vseh ohranjenih slik Radeta Mikačiča. Več: <http://www.utzo.si/obujanje/>



Starejši v središču mesta in pozornosti. Foto: Janez Marolt

### **Mesto 65+. Starejšim prijazno je mesto, ki spreminja in daje Ljubljana, 15. oktober–9. november 2021**

Začelo se je pred desetimi leti z odmevnim projektom *Z menoj po mojem mestu*. Študenti študijskega krožka *Trgi, ulice in stavbe okoli nas* so arhitekturno in urbanistično razmišljujoči, kar jim pomaga pri odkrivanju urbanih vprašanj in raziskovanju. Nazadnje so študenti svoje delo usmerili še v evropski projekt *Erasmus+ Sanjska sošeska* (angl. *Dreamlike Neighbourhood*). Ob prenovi Poljanske ceste so se odpirala vprašanja: kako lahko arhitektura pomaga pri staranju doma ali nasprotno, kako lahko krepí »urbano kompetenco«  
starejših? Kaj je kakovostno okolje za starejše? Starejšim prijazno je mesto, kjer se nekaj dogaja. Starejšim prijazno mesto misli na jutri. Dosežki? Pred-razstava *Vizije so 16* je bila na prostem, na Kongresnem trgu v Ljubljani, osrednja razstava pa v Galeriji Kresija. Nastal je tudi film *Mesto 65+*. Mentorica arh. Meta Kutin je povezala Društvo arhitektov Ljubljane s Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje. V obojestransko dobro, nedvomno.

Več: [https://youtu.be/Q3CAWF8c\\_mQ](https://youtu.be/Q3CAWF8c_mQ)

### **Dosežki študijskih skupin**

Na domači spletni strani SUTŽO je zdaj nova podstran *Dosežki študijskih skupin*. Obiščite jo in si oglejte, kaj so rezultati raziskovanja in ustvarjanja študentov UTŽO:

<http://www.utzo.si/dosezki-studijskih-skupin/>



### **Starejše/stare ženske naj bodo ponosne nase, na svojo starost in spol, trdimo na SUTŽO in v evropskem projektu TAG**

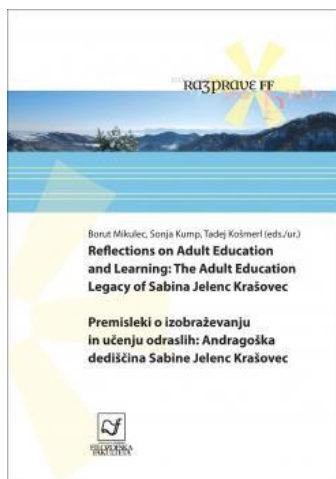
Pravkar je na spletu izšel priročnik (TAG) *O starosti, o socialno - kulturnem spolu* v angleškem, slovenskem, portugalskem, italijanskem, španskem in francoskem jeziku. V priročniku obravnavamo zgodbe pozabljenih žensk (Zora Janžekovič in Angela Vode predstavljata Slovenijo), koncepte, kot so socialno - kulturni spol, enakost oziroma neenakost žensk in moških, spolno nevtralni jezik, programiranje izobraževanja za skupine starejših žensk ob upoštevanju specifičnih izkušenj s socialno - kulturnim spolom, ki jih velja upoštevati pri postopkih vsebinskega programiranja izobraževalnih programov za starejše ženske. Na SUTŽO si želimo, da bi naši starejši študenti in študentke spoznali resnično drugačnost (ne le primerjavo z mladimi) in vrednost poznejših let, da starejše študentke prepoznajo slabšalne stereotipe o starejših/starih ženskah in se jim uprejo. Pa še to: verjamemo, da se imamo pravico odreči evfemizmov, kot so starejši, seniorji itd. S ponosom trdimo, da smo stari. Priročnik sta vsebinsko zasnovali in uredili Urška Majaron in Dušana Findeisen.



Vir: My Modern Met.com

### **Izobraževati se je potrebno s svinčnikom v roki. Hospitacije študentk s Filozofske fakultete na UTŽO Ljubljana**

Študentke andragogike pri predmetu *Izobraževanje starejših* na Filozofski fakulteti v Ljubljani so pod mentorstvom asistentke *Tanje Šulak* analizirale izobraževalna srečanja v študijskih krožkih na UTŽO Ljubljana pri mentorjih *dr. Tomažu Rijavcu* (*Človek in okolje*) in demografu *dr. Damirju Josipoviču* (*Ljubljana, moje mesto in svet okoli nas*). Slednji je načel vprašanje epidemije in kritične distance do tega pojava. »Visoke številke okuženih je potrebno relativizirati, da služijo svojemu namenu.« Študentke so z opazovanjem obeh študijskih krožkov potrdile validnost motivacijskih in drugih teorij, ki jih spoznavajo na fakulteti; neformalno izobraževanje je treba povezati s tekočimi zanimanji, skrbmi, hotenji, potrebami, izkušnjami, željami članov študijske skupine. Teme, bolj oddaljene v času, starejše manj motivirajo za udeležbo v diskusiji kljub mentorjevim odprtim vprašanjem. Še več, starejši se učijo zato, ker so vedoželjni. Študentke je presenetila interdisciplinarnost študijskega krožka *Človek in okolje* (mentor, ki odpira kompleksna vprašanja in jih interdisciplinarno osvetljuje). Podobni študijski krožki bi lahko nastali tudi v okoljih, kjer univerza za tretje življenjsko obdobje ni navzoča, so še zapisale študentke.



## Monografija v spomin profesorici dr. Sabini Jelenc Krašovec

Ljubljana, 12. december 2021

Monografija *Premisleki o izobraževanju in učenju odraslih: Andragoška dediščina Sabine Jelenc Krašovec* je nastala na pobudo andragoške skupnosti v Sloveniji ob veliko prezgodnjem slovesu kolegice dr. Sabine Jelenc Krašovec, izredne profesorice na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, ki se je od nas poslovila po hudi bolezni konec leta 2020. Monografija je izšla pri Znanstveni založbi Filozofske fakultete v Ljubljani. Domači avtorji so vzpostavili dialog s Sabino in njenim delom skozi predstavitev lastnega raziskovanja. Urednica prof. dr. Nives Ličen in dr. Dušana Findeisen sta prispevali poglavje »Zakaj ne skupaj: medgeneracijsko izobraževanje in učenje« (tudi evolucija medgeneracijskega izobraževanja na SUTŽO). Več: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/book/326>

## Razvejanim časom razvejane oblike izobraževanja starejših. Starejši alumni naj bi pomagali razvijati tudi občansko znanost

Spričo dolgožive družbe in gibanja *Starejšim prijazna univerza* nastajajo nove oblike izobraževanja starejših. Na Filozofski fakulteti mariborske univerze deluje Zrela univerza, na ljubljanski univerzi pa Modra fakulteta, ki je skupnost starejših alumnov. Poleg vključevanja nekdanjih diplomantov pa se razvija tudi povezovanje starejših zaposlenih na univerzi, ki se povezujejo v skupnost, imenovano *Srebrna katedra*. Srebrna katedra na Pravni fakulteti v Ljubljani, denimo, ponuja do pet srečanj alumnov letno v obliki predavanj in okroglih miz.



## S projektne poti. Bili smo v Padovi

V Padovi smo v projektu TAG, *Blizu starosti, blizu socialno - kulturnemu spolu*, dali končno vsebinsko in grafično podobo priročniku za izobraževanje starejših (žensk). S projektom skušamo doseči, da bi mentorji v izobraževalne programe za starejše odrasle vnesli znanje in vedenje o vrednotah, zanimanjih, hotenjih starejših žensk. Pogovarjali smo se tudi o vsebini prihodnjih skupnih projektov. (Vir: Urška Majaron)





## TIMELESS

### S projektne poti. Bili smo v Sofiji

Vsebina projekta TIMELESS je posvečena starejšim obeh spolov. Njihovim mentorjem bodo na SUTŽO posredovali *kulturno teorijo ledene gore*, ki opozarja, da je kultura starejših v plasteh, da velja starejše študente spoznavati dolgo in se odzivati na njihove kulturne, psihosocialne in druge potrebe. V projektu razpravljajo tudi o konceptu nesnovne kulturne dediščine. Študenti angleškega jezika bodo prepoznavali svojo kulturno dediščino, tisto, ki ji pripisujejo socialno vrednost (kraji, procesi, navade, običaji itd.). Iz tega bodo nastale lekcije angleškega jezika. Še **nekaj kulturnih vtisov iz Sofije**: predsedniški kandidat brez programa, ki se brez znanstvenih podatkov predstavlja kot tisti, ki bo ljudem pomagal odvreči maske. Požar nasproti našega hotela, s katerim je novi lastnik objekta neoklasične arhitekture poskušal, da bi se stavba samogibno zrušila. Čutiti je, da je država, tako kot nekatere druge, zares prešla v neoliberalne roke, da se je oblast združila s kapitalom. Po zadnjih novicah je na volitvah zmagala protikorupcijska stranka! Sicer pa, Bolgarija je lepa in zmeraj vredna obiska. (Vir: Alenka Gabriela Ščuka)



### Bili smo v Palermu, končno v živo

*Pozabiti Palermo* je roman Edmonde Charles-Roux, ki je okrog leta 1970 prejel vidno francosko književno nagrado. Od takrat je Palermo čudežno ime v naših ušesih, pravijo nekateri; mesto z značilno sredozemsko kulturo, v kateri je čutiti številne vplive, tudi vplive mavrske arhitekture, pa vplive tega, da je bila Sicilija kraljevina. V tem mestu smo spoznali mlajše, zavzete kolege v **projektu Funmillies**, v projektu, kjer raziskujemo in gradimo možnosti medgeneracijskega športa. Naša raziskava je pokazala, da so najbolj priljubljeni športi za stare in mlade športi, kjer ni treba napeti vseh moči (angl. low resistance sports), vztrajnostni športi, kot so športi z žogo, pa niso primerni. Z raziskavo smo preverjali odnos do športa; medgeneracijski šport mora biti prijeten, ne tekmovalen. Pogosto se povezuje z lokalnim okoljem in lokalnim razvojem, tradicionalnimi kulturnimi dogodki ali zdravstvenim stanjem (društva bolnikov). **Spoznanja o kulturi?** Pozabili smo že na prijateljsko ozračje socialnih zadrug, kjer vam za kosilo postrežejo afganistanske, italijanske, kurdske jedi, kjer se vsi med seboj poznajo, saj vsi delajo in živijo skupaj (v Palermu, ohranjenem historičnem centru mesta). (Vir: Urška Majaron)

### Prebrali smo, prevedli smo, odkrili smo

*Klinc pa takšna upokojitev* (fr. *Putain de retraite*) je ironično duhovito delo. Govori o marsičem, med drugim o jeziku sodobne tehnologije. »Ker smo starejši od povprečja sodržavljanov, imamo upokojeni težavo s sporazumevanjem. [...] Zgublamo se med neologizmi novih tehnologij [...] zgublamo se zaradi želje mladih, da si ustvarijo svoje izraze, ki jih ločuje od starejših [...] zgublamo se zaradi imperializma angleščine in uničevanja lastnega jezika in kulture. [...] Poskušam slediti razvoju novih tehnologij. Da bi razumel, kaj mi poskuša povedati zaslon, moram napeto premišljevati. Kaj pomeni konfigurirati, kaj skajpati, zoomati, kaj socialno omrežje, kaj tvitati, kaj je spam, kaj piškotek, kaj 5G? Jaz, ki sem ostal pri malem g (gravitacija), jaz se bom pred smrtjo moral še marsičesa naučiti. Besen sem: čim se pripelje nova tehnologija, se z njo pripeljejo novi izrazi [...] se ustvari jezik za privilegirane ... [...] (Antoine-Pierre Mariano: *Putain de retraite*. Paris: Equateurs)



### Ana Penyas je leta 2018 dobila Nacionalno špansko nagrado za strip

Pomembno je, da je nagrado dobila za zgodbe o ženskah, še več, starih ženskah. Ta grafični roman je posvečen vsem ženskam, ki so vse svoje življenje posvetile drugim, ki so jih zmeraj doživljali kot soprogo nekoga, kot mater, kot babico, roman pa jih prikazuje kot močna bitja ... Delo je izšlo pri založbi VBZ in v hrvaškem jeziku.

### Elisabeth de Fontenay: Identiteta človeštva

87 let ji je, če je to sploh pomembno vedeti. Morda le, ker svoja filozofska razmišljanja posveča tudi nekaterim vprašanjem njene življenjske dobe. Pravi, da si želi »doseči konec bivanja«, a se smrti boji. Ni več v starosti, ko se umira, marveč »v starosti, ko bi že morala biti mrtva, a življenje je lepo, čudežno,« trdi Elisabeth de Fontenay, ki je doživela vzpon nacistične Nemčije in deportacijo judovskih sorodnikov, zato se je kot filozofinja pričela ukvarjati z neodkritim vprašanjem o tem, kaj občutijo živali. Judje so bili v taboriščih obravnavani, kot da so živali, kot da so manj kot nič. Mnogi niso razumeli nemščine, razumeli so le neskončno grobost in sovraštvo v bevskanju paznikov v taborišču. Kaj ljudi loči od živali? Jezik! Vir: Elisabeth de Fontenay (2021) *L'identité humaine*. Paris: Bouquins

## Napovedujemo, vabimo

Bi se želeli priključiti programu GGA (ang. Go Get Award), *Pojdi, dosezi in sezi po nagradi*? Bi nam dovolili, da z vami posnamemo zelo kratek video o učenju in napišemo zgodbo o vašem prostovoljstvu?



V januarju pričenjamo s testiranjem novega učbenika za ustvarjanje skupin starejših v soseskah (Dreamlike Neighbourhood ali Sanjska soseska).

**Izobražujete odrasle? Vas zanimajo vprašanja starejših žensk v izobraževanju starejših in naš novi učbenik na to temo?**

Oglasite se nam: 01 433 20 90 ali na elektronski naslov: [info@univerzatri.si](mailto:info@univerzatri.si)

**Širimo obzorja, združujemo ljudi**  
Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje

Če besedilo ni oblikovano in slik ne vidite, pritisnite na Pogled ali View in nato HTML.

Spletne novice slovenskih univerz za tretje življenjsko obdobje ureja Dušana Findeisen.

Če novic ne želite več prejemati, to sporočite na naslov [univerza3@siol.net](mailto:univerza3@siol.net)